

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринку ч. 10, II. пов.
Конто почт. шмат. 143.322.
Адреса для телеграм:
— „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-25.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМИ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИЖИРНИКА
20 сот.

Міжпарляментарна Унія.

(Значіння Унії та її організація. — Мета Унії. — Українці і Міжпарл. Унія.)

I.

Дня 2. квітня ц. р. покінчилась у Празі сесія Ради Міжпарляментарної Унії. Завданням цієї сесії було підготувати програму конгресу Міжпарляментарної Унії, який має відбутись в першій половині липня ц. р. у Берліні.

Значіння Міжпарляментарної Унії є надто велике, щоб не звернути уваги наших відповідальних політичних чинників на потребу участі в працях цієї міжнародної організації.

Історія Міжпарляментарної Унії така: Починаючи з заснування Міжпарляментарної Унії вийшов ще з часів франко-німецької війни 1870 р., коли до австрійського посла барона фон Вальтерскірхена підняв думку міжпарляментарної конференції у біжучих справах міжнародної політики. В кільканадцять літ опісля пішли в його слід: член англійського парламенту Р. Кремер і французький посол Фр. Пассі, які здійснили думку Міжпарляментарної Унії. Перша міжпарляментарна конференція відбулася в червні 1889 р. у Парижі в часі світової вистави. Тоді то відомий англійський парламентарист Герберт Гладстон висказав пам'ятні слова: „В недовгих літах день заснування міжпарл. Унії буде історичною подією“.

Від 1889 до 1914 р. Міжпарл. Унія відбула 18 конгресів у різних столицях європейських держав, а один раз — в 1904 р. — на американській землі в Сен-Люї. В 1914 р. мав відбутись конгрес Міжп. Унії у Штотгольмі, але цьому перешкодила світова війна. В часі світової війни діяльність М. У. припинилась. Однак зараз по світовій війні Міжп. Унія підняла в 1919 р. свою працю і з року на рік скріплює свою організацію. В останніх літах відбулися конгреси Міжп. Унії у Відні, Копенгазі, Вашингтоні і Парижі. Бюро Міжп. Унії міститься в Женеві, 2 Chemin de la Tour de Champel.

II.

Міжпарляментарна Унія базує свою діяльність на ідеї загального помирення і в тім напрямі розвивала свою діяльність від початку свого заснування аж до останніх часів. Перед світовою війною Міжп. Унія бачила шлях до переведення засад помирення в заснуванні міжнародного розсудного Суду. Завдяки ініціативі Міжп. Унії дійшло 1899 р. до першої мирової конференції в Гаазі, на якій прийнято відому конвенцію про „Мирове поладжування міжнародних конфліктів“. Також скликання другої мирової конференції в Гаазі належить приписати ініціативі Міжп. Унії. По світовій війні Міжпарл. Унія поновила створення Ліги Націй і на засіданні Ради Міжп. Унії в Женеві 1919 р. ухвалено резолюцію, в якій сказано, що Міжп. Унія посвятає у будучині всі сили для скріплення і демократичного розвитку Ліги Націй. В тім часі Міжп. Унія зайнялася також справою належної охорони національних меншин в Європі, добачуючи в правильнім і доцільнім подоланні цієї справи запоруку мирного розвитку міжнародних відносин в Європі.

При оцінці праці Міжп. Унії слід взяти під увагу, що Міжп. Унія є одинокою міжнародною організацією в Європі, яка побудована на демократичних підставах, в повнім розумінні цього слова. До Міжп. Унії входять представництва від парламентів поодиноких держав у противенстві до Ліги Націй, куди держави висилають своїх офіційних делегатів, назначених урядами. Зі становища демократії організація Міжпарляментарної Унії є доцільніша від організації Ліги Націй і вона відповідає краще новому духові часу.

Для оцінки сили організації Міжпарляментарної Унії слід додати, що перед світовою війною у складі Унії входило 24 парламентарних групи, а тепер Міжп. Унія обіймає 37 парламентарних груп, що є доказом зросту значіння і сили Міжп. Унії.

III.

За часів Австрії українська парламентарна репрезентація цікавилася Міжп. Унією і в рядах австрійської делегації українські парламентаристи брали кількома наворотами участь у конгресах Міжп. Унії. Однак діяльність Міжп. Унії не знайшла тоді ширшого відгуконі в нашій громадськості. Після світової війни західно-українські політичні чинники зацікавились живіше діяльністю Міжп. Унії і в часі конгресу неї Унії у Відні в 1922 р., члени закордонної групи Української Національної Ради у Відні увійшли в контакт з управою Міжп. Унії, бажаючи взяти участь в конгресі. Однак тодішній головний секретар Унії Лянге відрадів зах.-українській делегації оголошувати своє приєднання до Унії, а це наслідком малої підготовки справи і невирішення політичної долі Сх. Галичини. З цієї причини зах.-українська делегація взяла участь у нарадах конгресу в характері гостей, користуючись з цікавої дискусії на тему охорони національних меншостей, яка то справа була одною з найважливіших точок порядку наради конгресу. Слід замітити, що зах.-українська делегація викликала на конгресі велике зацікавлення і її запрошено до участі в екскурсії до Будапешту, де закінчився конгрес Міжп. Унії. В часі наради конгресу зах.-українська делегація увійшла у тісний зв'язок з деякими парламентарними групами, який продовжується ще до нинішнього дня. Годиться додати, що 1922 рік приніс великий успіх Зах.-Українському Товариству Ліги Націй на конгресі Міжнародної Унії Тов. Ліги Націй у Празі, де прийнято наше Т-во до Унії в характері заступника самостійної державної одиниці. Ця подія, відома членам Міжпарляментарної Унії, скріплювала становище зах.-української делегації в часі наради конгресу Міжпарляментарної Унії, який відбувся в кількі місяців опісля у Відні. Після рішення Конференції Амбасадорів у березні 1923 р. зах.-українські політичні чинники не мали змоги брати участі у працях Міжпарляментарної Унії. Однак останні вибори до польського сейму і сенату дали зах.-українсь-

му населенню парламентарну репрезентацію, якої обов'язком звернути пильну увагу на діяльність Міжпарляментарної Унії, що є світовою трибуною великої ваги. Наша парламентарна репрезентація повинна доповнити ті недостаті, які вказу-

вала наша акція на міжнародній арені в останніх літах, бо ця акція є одним із найважливіших завдань нашої парламентарної репрезентації під теперішню пору.

Д-р Ол. Марітчук.

В „меншинному“ таборі.

II.

Ві прозуїдних причин в нас нема великого співчуття й зацікавлення комплексом питань, пов'язаних з меншинною справою. Та проте в Європі є вже ціла величезна фактова література й декілька журналів, виключно їй присвячених. Це дова, що справа страшенно некуца, страшенно запущена й тому, покищо, вимагає бодай теоретичного обміркування. Тож і меншини в Німеччині (поляки, лужицькі серби або венди й далі) мають журнал п. н. „Kulturwehr“, котрий служить захистови їх прав і без жалких цензурних перепон виходить від кількох літ в Берліні. В цій журналі єспісності женецького меншинного конгресу власними причинами свого кроку. А саме: 1) Президія Конгресу і Конгрес, мовляв, зачали щораз більше набирати ірредентичної заправки (color); 2) Спеціально йому — мовляв, тим, що робили труднощі в прийомі в члені конгресу фрізи, нагадуючи виняток свій імперіалізм (color). Отже поляки з Німеччини і т. д. не хочуть приймати своєю діяльною участю в конгресах такої політики й тому виходять з конгресу, займаючи у відношенні до нього антижуче становище.

Всі ці звинувачення не відповідають дійсності, бо ні конгрес ні президія конгресу ніколи не збиралися ставати на ірредентичну платформу, ні тим більше не можна опозити німців при явній провокаційній політиці прийому „фрізьської лані“ до конгресу — клявоти палкою імперіалізму. Волний галас розуміє, що фрізи як окрему націю вимагали на злість, тільким інтересованим чинником і колом женецький конгрес справді — без безстороннього розслідування — так ні з того ні з цього прийняв у свій склад фрізи, то ним своїм впливом ні в очей серйозного політичного світу тільки обезціна би й осмілює себе. Бо тоді жодна ще десетки нових „національно-меншинних“ питань відумувати.

Одначе в дійсності справа представляється цілком інакше. Життя змусило, що т. зв. меншинні питання зачинає в

Європі ставати щораз більше актуальним. Гніт і насильства, доконувані деякими ріжними державно-націоналістичними більшістями над їх „меншинами“, без сумніву затинають причиною до агукнення політичної атмосфери в Європі й по просту: шклять Європу до нової війни. А тієї війни всі бояться як вогню.

Без сумніву, просте в Європі загальна свідомість, що в цій справі слід щось зробити. По крайній мірі — слід бодай вининити перший крок до розв'язки меншинного питання, себто передати Лізі Націй право контролю над всіма її чинними відносно їх меншинної політики, а меншинами самим доставити право скарги перед Лігою Націй по правилам судової процедури й т. д. Доказом на послужить шир. офіційний виступ бразильського делегата Меліо Франко й багато інших фактів.

Також женецький меншинний конгрес, а головне останній, зачали почати приєднуватися до цієї загальної течії. Отже тому держави, котрі, як виходить, найбільше бояться безсторонньої контролю — найбільше й найважливіше протинилися до розв'язки меншинних женецьких конгресів. Інакше польські представники не були б своєї фрізьської справі поставили так рубом, як це на ділі сталося.

Президія й Виконавчий Комітет женецького Конгресу досі жодні заговували доволі пасивно. Щойно тепер вони виїхали до Флансбург і там до опісля з представниками меншин з Нідерландів обмірковують справу розв'язки фрізьської справи й тим самим повернувши сесіоністів до конгресу. В параді з боку президії конгресу брали участь голова д-р Вільфел, товариш голови д-р Шіман і ген. секретар д-р Амандо. З боку сесіоністів: д-р Качмарек й посол Бачевський. Виданий конгресу неучасті:

„Сора національних меншин Німеччини ширі мітас ярк президії в Берліні. Комітету Женецького Меншинного Конгресу, що прямує до об'єднання

!!! НА СВЯТА!!!

СПОЖИВЧІ ТОВАРИ
першої якості
ВИНА — столові
КОНЯКИ — ГОРІВКИ

КУПУЙТЕ ПО СКЛАДАХ НАЙСТАРШОЇ
СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАТИВИ

„НАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ“

1928 1-1

